

dr hab. Aleksander Głogowski

Uniwersytet Jagielloński

Kraków, 18.11.2023

Recenzja

Rozprawy doktorskiej mgr. Krzysztofa Nawrota

Pt.: „Zjawisko handlu ludźmi w opinii studentów szkół wyższych województwa małopolskiego”.

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr. Krzysztofa Nawrota 190 stron maszynopisu (w tym stronę tytułową, bibliografię oraz spis treści) a także dwa wymagane przepisami Ustawy oświadczenia. Dołączony został także załącznik w postaci płyty CD.

Rozprawa składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów merytorycznych, zakończenia, streszczenia w języku polskim i w języku angielskim, bibliografii, spisu tabel, wykresów, aneksu oraz blankietów kwestionariuszy przeprowadzonych przez doktoranta ankiet.

Rozdział pierwszy zawiera podstawowe definicje pojęć i problemów, które są przedmiotem badań: przestępczości zorganizowanej i handlu ludźmi. Autor prezentuje także podłoże cywilizacyjne zjawiska handlu ludźmi oraz rozważania na temat skali zjawiska na świecie i w Polsce.

W rozdziale drugim autor doprecyzowuje pojęcie handlu ludźmi poprzez przedstawienie form, w jakich ten proceder może być uprawiany: praca przymusowa (dawniej niewolnictwo), prostytucja, handel dziećmi, handel narządami ludzkimi oraz inne.

Rozdział trzeci przedstawia aspekt prawny i wiktymologiczny zjawiska handlu ludźmi: charakterystyka ofiar, sposób działania sprawców oraz regulacje prawne zwalczania tego procederu na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Zawiera również prezentację stanowiska Kościoła katolickiego wobec czynów wchodzących w skład handlu ludźmi.

W rozdziale czwartym autor prezentuje metodologię, z jakiej korzystał podczas badań naukowych oraz analizy uzyskanych wyników.

Rozdział piąty dotyczy percepcji zjawiska handlu ludźmi w środowisku młodzieży akademickiej – wiedzy na ten temat oraz świadomości skali zjawiska w Polsce i na świecie.

Rozdział szósty traktuje na temat opinii studentów na temat najczęściej spotykanych form handlu ludźmi oraz grup ryzyka. Rozdział kończą autorskie wnioski z przeprowadzonych badań.

Przedłożona do recenzji dysertacja mgr. Nawrota dotyczy bardzo poważnej i istotnej z punktu widzenia bezpieczeństwa indywidualnego i zbiorowego zjawiska, jakim jest handel ludźmi i wszelkie jego formy. Autor wykazał, że posiada dużą wiedzę co do charakteru i skali zjawiska. Udowodnił również, że posiada wymaganą ustawą wiedzę ogólną w zakresie nauk społecznych, konieczną do przeprowadzenia profesjonalnych badań naukowych nad wybranym tematem. Dużą wartością dysertacji jest to, że autor skupił się nie tylko na prawnym wymiarze

zjawiska, ale również nad jego wymiarem moralnym, prezentując w tym celu nauczanie Kościoła katolickiego w tym względzie. Jest to istotne z tego powodu, że większość młodych Polaków albo jest członkami Kościoła katolickiego, albo została wychowana w katolickim systemie wartości, zatem jego nauczanie w większym lub mniejszym stopniu pozostaje punktem odniesienia do oceny danego zjawiska w kategorii „dobro/zło”. Nauczanie Kościoła stanowi także jedną z podstaw procesu stanowienia prawa w Polsce, choć nie jest to kryterium formalne. Połączenie świeckiego systemu prawa stanowionego z wzorcem etycznym akceptowanym przez większość społeczeństwa powoduje wzmocnienie funkcjonowania norm prawnych i przyczynia się do lepszej akceptacji norm prawnych przez ogół obywateli.

Dyskusyjna w kwestii oceny pracy jest sprawa doboru próby badawczej. Autor w tytule określa ją jako „studentów szkół wyższych województwa małopolskiego”, jednak z wyników ankiet wynika, że większość badanych stanowili studenci krakowscy. Nie stanowi to o wiarygodności badań, gdyż bez wątpienia drugie co do wielkości miasto w Polsce stanowi środowisko, w którym badana problematyka występuje niestety częściej, niż w mniejszych miejscowościach. Jednak w przypadku publikacji dysertacji w formie monografii, należałoby tytuł bardziej doprecyzować. W kontekście badania zjawiska handlu ludźmi interesujące mogłoby być przebadanie percepcji tego zjawiska wśród studentów uczelni Podhala (w szczególności zakopiańskich, gdzie turystyce towarzyszy siłą rzeczy i prostytutka) oraz szerzej – miejscowości nadgranicznych. Można też dyskutować z doбором próby badawczej pod kątem kierunków studiów – formuła ankiety internetowej spowodowała, że nadreprezentowani są studenci informatyki i kierunków „pokrewnych”. Trudno zatem powiedzieć, że przeprowadzone badania mają charakter w pełni przekrojowy.

Ustawa z dn. 20 lipca 2018 roku Dz.U. 2018 poz. 1668 Prawo o Szkolnictwie Wyższym w art. 187 określa wymogi, jakie powinna spełniać rozprawa doktorska, aby doktorant mógł ubiegać się o uzyskanie stopnia naukowego i w tym zakresie recenzent powinien się odnieść do jej treści. Opinię tą przedstawiam poniżej:

1. Rozprawa doktorska mgr. Krzysztofa Nawrota prezentuje wiedzę ogólną zarówno w zakresie socjologii (w której to dyscyplinie praca jest bronią) jak też w zakresie nauk o bezpieczeństwie i nauk prawnych (w tym przypadku w zakresie koniecznym do kompetentnego i rzeczowego przeprowadzenia badań oraz wyciągania z nich wniosków i prezentacji w formie pracy naukowej). Przedstawiona rozprawa pozwala stwierdzić, że doktorant posiada wymaganą przez ustawodawcę umiejętność prowadzenia samodzielnej pracy naukowej.
2. Przedmiotem rozprawy doktorskiej mgr. Krzysztofa Nawrota jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, jakim jest postrzeganie zjawiska handlu ludźmi przez studentów szkół wyższych województwa małopolskiego. O ile bowiem można przywołać liczne przykłady publikacji z różnych dyscyplin naukowych dotyczących samego zjawiska handlu ludźmi, to takie „studium przypadku”, jakie zaproponował autor rozprawy, jest niewątpliwie oryginalne. Stwierdzając oryginalność rozwiązania problemu naukowego, należy też uwzględnić fakt, że zjawisko handlu ludźmi, choć znane od czasów antycznych, wciąż ewoluuje, a zwłaszcza zmianie ulegają sposoby w jakich się owo zjawisko manifestuje i z tego też powodu powinno być ciągle badane zarówno przez praktyków, jak i teoretyków. Biorąc pod uwagę, że autor dysertacji jest czynnym funkcjonariuszem policji, można mieć także nadzieję na wystąpienie kolejnej wymienionej w ustawie przesłanki: zastosowanie przeprowadzonych badań i ich

wyników w sferze społecznej poprzez działania edukacyjne wśród grup ryzyka (których przedstawiciele znajdują się w badanej grupie społecznej, jaką jest społeczność młodzieży akademickiej).

3. Przedłożony maszynopis pod względem formalnym jest „praca pisemna”, napisana prawidłowym pod względem formalnym językiem naukowym, wyposażona w potrzebny aparat naukowy. Wykorzystane przez autora źródła, zamieszczone zarówno w przypisach jak i bibliografii oraz zastosowanie opisanych w rozdziale czwartym dysertacji metody i techniki badawcze pozwalają jednoznacznie stwierdzić, że przedłożony maszynopis spełnia wszelkie wymogi formalne, by zostać uznanym za pracę naukową.
4. Maszynopis zawiera wymagane przez Ustawę streszczenia w języku polskim i angielskim.

Stwierdzam jednoznacznie, że rozprawa doktorska mgr. Krzysztofa Nawrota spełnia każdą z czterech wyżej opisanych przesłanek, wymienionych w Ustawie Prawo o Szkolnictwie wyższym z dn. 20 lipca 2018 r. z późniejszymi zmianami, (co zostało w poszczególnych punktach oddzielnie uzasadnione. W związku z tym wnioskuję o dalsze procedowanie nad nadaniem mgr. Krzysztofowi Nawrotowi stopnia naukowego doktora.

Aleksandra Wójcik